



Coneixement del medi social i cultural

El llibre de *Coneixement del medi social i cultural*, per al 3r curs de Primària, és una obra col·lectiva concebuda, dissenyada i creada al Departament d'Edicions Educatives de Grup Promotor / Santillana, dirigit per **Teresa Grence Ruiz** i **Pere Macià Arqué**.

En l'elaboració i l'edició ha participat l'equip següent:

TEXT

Elena Alfonso Talavera
Álvaro Bellón Mena
Esther Echevarría Soriano
Diego Fariña Villaverde
Aurora Moral Santa-Olalla
Cristina Tapiador Pérez
Tomás Verger Gallego

IL·LUSTRACIÓ

Jorge Arranz
Anna Bayó
Digitalartis
Chema Fernández Román
Quino Marín Márquez
José Luis Navarro

EDICIÓ

Elisa Huguet Galindo
Gemma Saura Romo

EDICIÓ EXECUTIVA

Aurora Moral Santa-Olalla
Anna Sagristà Mas

DIRECCIÓ DEL PROJECTE

Antonio Brandi Fernández

DIRECCIÓ I COORDINACIÓ EDITORIAL DE PRIMÀRIA

Maite López-Sáez Rodríguez-Piñero

Les activitats d'aquest llibre no s'han de fer mai al llibre mateix.
Les taules, els esquemes i altres recursos que s'hi inclouen són models perquè l'alumnat els traslladi en un full.

Unitat	Saber
1 Com és la Terra? 6	■ El sistema solar i la Terra ■ Els moviments de la Terra ■ Els oceans i els continents ■ L'orientació
2 Els paisatges 20	■ Com es representa la Terra? ■ El relleu ■ Els rius i els llacs ■ Els paisatges naturals i els paisatges transformats
Temps de lectura. Pensa com un... geògraf. Valora't Cooperem 1: Descobrir el paisatge natural que t'envolta	
3 El temps i el clima 40	■ Els fenòmens atmosfèrics ■ El temps atmosfèric ■ Els climes de la Terra ■ El clima i les estacions
4 Els pobles i les ciutats 54	■ Els pobles ■ Les ciutats ■ L'ajuntament ■ Els serveis municipals ■ Les normes viàries
Temps de lectura. Pensa com un... home del temps. Valora't Cooperem 2: Descobrir el paisatge transformat que t'envolta	
5 Les feines 72	■ L'agricultura ■ La ramaderia ■ Altres feines a la natura ■ El treball industrial i altres activitats ■ Els serveis
6 El pas del temps 88	■ La mesura del temps ■ Com coneixem el passat ■ Les línies del temps ■ Els records del passat
Temps de lectura. Pensa com un... historiador. Valora't Cooperem 3: Descobrir el paisatge d'altres temps que t'envolta	
Posem-ho en marxa!: La festa major de l'escola	
Diccionari visual	
Glossari	

Saber-ne més	Saber fer
■ La posició del Sol i les ombres ■ La brúixola	Orientar-se en un plànol
■ Què són les onades?	Llegir un mapa de relleu
■ La contaminació de l'atmosfera ■ Com es fa la previsió del temps?	Recollir dades meteorològiques
■ Els impostos ■ La convivència	Observar i interpretar el plànol d'una població
■ Com es reguen els conreus? ■ Les cooperatives ■ Com es produeix un llapis?	Analitzar missatges publicitaris
■ Una visita al museu	Comparar el mateix paisatge abans i ara

Competències

Treballaràs les competències al llarg de tot el llibre, especialment en les activitats i els apartats marcats amb aquestes icones.



Competència social i ciutadana



Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic



Competència comunicativa lingüística i audiovisual



Competència matemàtica



Competència artística i cultural



Competència d'aprendre a aprendre



Competència digital



Competència d'autonomia, iniciativa personal i emprenedoria

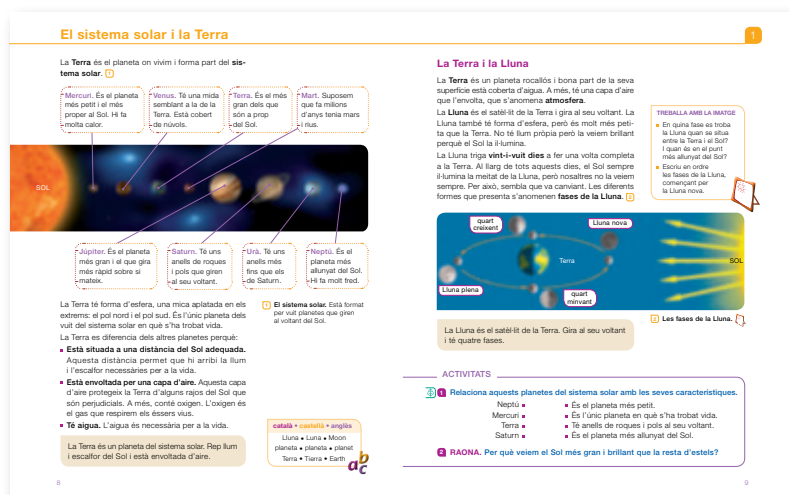
Al final del llibre hi ha una taula que recull les competències bàsiques pròpies de l'àmbit de Coneixement del medi treballades en el llibre.



Així és el llibre

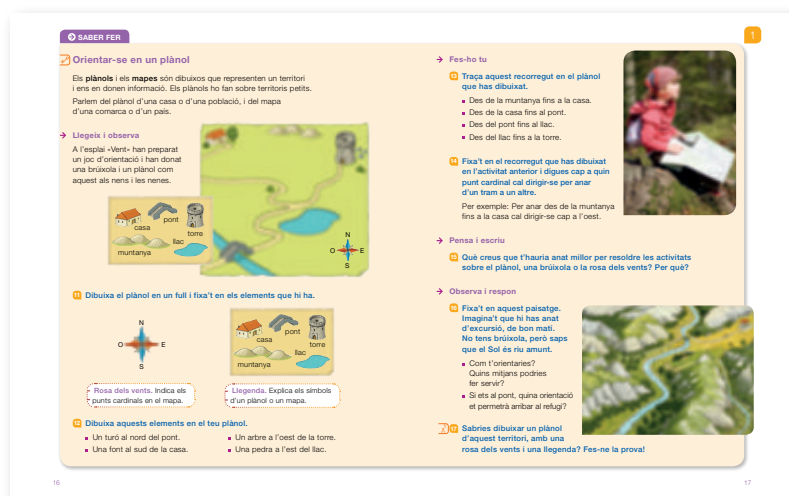
El llibre **Coneixement del medi social i cultural 3** consta de 6 unitats, agrupades de dues en dues.

Les unitats comencen amb l'apartat **Observem i descobrim**, que et proposa llegir imatges i descobrir diferents aspectes relacionats amb el que treballaràs en la unitat. L'activitat d'**Oralitat** us convida a tots a utilitzar diferents estratègies per parlar en públic. En l'apartat **Què en sé?** recordaràs coses que ja saps o coneixes i tenen a veure amb la unitat. L'apartat **Saber fer** et presenta el que aprendràs en la unitat i com ho aplicaràs a la realitat.



Els continguts es desenvolupen en tres o quatre dobles pàgines. Hi trobaràs:

- El text i les imatges, que te'ls expliquen. Els portaretrats t'avisen que en l'apartat **Treballa amb la imatge** hi ha preguntes per aprofundir-hi.
- **Vocabulari en català, castellà i anglès** de termes treballats en les dobles pàgines.
- Resums, amb les idees principals.
- **Activitats**, que t'ajudaran a comprendre millor el que aprens.
- En algunes unitats, una proposta per dur-la a terme mitjançant l'**Aprentatge cooperatiu**.



En cada unitat hi ha l'apartat **Saber fer**, que et proposa projectes de tota mena per aplicar el que has après a situacions diverses que tenen a veure amb tu i el medi social i cultural que t'envolta. En algunes unitats, el projecte inclou una proposta per dur-la a terme mitjançant l'**Aprentatge cooperatiu**.

Les unitats acaben amb dues pàgines d'**Activitats de repàs**, per treballar més tot el que has après en la unitat. En l'activitat **Parla idiomes** resoldràs el que se't planteja en català, castellà i anglès, i en la de **Pensa-hi** t'autoavaluaràs.

Temps de lectura

Un nou planeta?

Fa uns cent cinquanta anys, els científics sense parar de veure planetes, que giraven al seu voltant: Mercuri, Venes, Terra, Mart, Júpiter, Saturn, Urà i Neptú.

Però a mesura que investigaven s'anaven donant compte que el sistema solar era molt més gran del que pensaven. Des d'aleshores, han anat descobrint nous planetes.

21 de gener de 2016

Pensa com un... geògraf

Els geògrafs estudien com són els paisatges. Les fotografies dels diferents llocs del planeta els donen molta informació.

Observa la fotografia i respon:

- Quins elements reconeixes en el paisatge?
- Es un paisatge de muntanya, de plana o de costa? Per què t'ho sembla?
- Quins elements hi han construït les persones? Quants han transformat? Per què diries que ho han fet?

Valora't

Puntua't amb l'ajut d'aquesta taula:

	BÀSIC (1 punt)	AVANÇAT (2 punts)	EXCEL·LENT (3 punts)	Punt total
La Terra al sistema solar	Com a la posició de la Terra al sistema solar.	Entenc els moviments de rotació i translació.	Com a la posició de la Terra al sistema solar.	
La Terra	Diferencio les parts de la Terra (continent, oceà, muntanya, plana, etc.).	Diferencio les parts de la Terra (continent, oceà, muntanya, plana, etc.).	Diferencio les parts de la Terra (continent, oceà, muntanya, plana, etc.).	
La representació de la Terra	Diferencio entre globus terraqüi i mapes.	Com a la representació en globus terraqüi i mapes.	Diferencio entre globus terraqüi i mapes.	
El relleu i el paisatge	Diferencio entre paisatges de muntanya, de plana i de costa.	Com a la representació en globus terraqüi i mapes.	Diferencio entre paisatges de muntanya, de plana i de costa.	

Endevinalla rialtera

Nova entre moltes, en sempre riu; baixa i escaia amb el pot més mor per la gola i encara riu.

(riu ja copiant) Dins el domini

Cooperem 1

Descobrir el paisatge natural que t'envolta

Les muntanyes, les planes, la platja, els penya-segats... són part del paisatge natural. També ho són els rius, els llacs, el mar i les plantes. En el paisatge natural no hi ha res fet per les persones.

Conexes el paisatge natural que t'envolta?

→ Per a què treballarem en equip?

Farem un quadern de camp i explorarem un paisatge natural proper al lloc on vivim. Recordem que hi ha diferents tipus de paisatges naturals:

A quina s'assembla més el que us envolta?

Organització del treball cooperatiu

- Informeu-vos sobre els paisatges naturals que teniu a prop.
- Decidiu, entre tots, quin voleu explorar i situar-lo en el mapa.
- Feu equips de sis persones.

Per parelles, trieu un d'aquests elements:

delta, plana, badia, riu, aiguamoll, muntanya, sorralada, altiplà, vall, platja, turó, llac, mar

- Trobeu informació sobre l'element que heu triat:
 - Com es diu?
 - Com és?
 - On és?
- Amb l'ajut del mestre, organitzeu una excursió al lloc que heu treballat. Assegureu-vos que passeu per tots els punts que heu marcat en el mapa.
- Quan trobeu l'element que heu treballat, dibuixeu-lo i escribiu el que més us en crida l'atenció.
- Aplegueu la informació recollida per cada parella de l'equip abans de l'excursió i també els dibuixos i les notes.
- Relleueu els fulls i formeu un quadern.

→ Reflexió sobre l'equip cooperatiu

Penseu i valoreu, en comú, aquests aspectes. L'1 és la valoració mínima, i el 4, la màxima.

	1	2	3	4
Hem triat el paisatge amb facilitat.				
La divisió de tasques ha funcionat.				
Tots hem col·laborat en el treball durant l'excursió.				
El quadern final ha reflectit la feina de l'equip.				

ACTIVITATS DE REPÀS

2. RESUM

Escriu aquest resum en un full i completa't amb les paraules proposades.

estacions Sol solida dia oceans Terra satèl·lit

- La **solida** és un planeta del sistema solar. La **solida** és el seu **sol**.
- La Terra gira sobre ella mateixa i triga tot un **dia** a fer una volta sencera. També gira al voltant del **Sol**. Aquest moviment dona lloc a les **estacions**.
- La superfície de la Terra està formada per una part líquida, com els **oceans**, i una altra de **solida**, com els continents.

3. ESQUEMA

Fes un esquema com aquest en un full i completa't.

4. PARLA IDIOMES

Relaciona cada paraula amb la seva definició.

Sun • Temps que tarda la Terra a fer una volta sobre ella mateixa.
Luna • The star at the centre of our solar system.
dia • Satellite de la Terra.

5. RAONAR

Imagina't que vols fer la volta al món. Podries fer el viatge només en vaial? Per què? I en cotxe? Per què? Com la faries?

6. PENSEA-HI

Escriu C (cert) o F (fals) i comprova si ho has fet bé.

- La Terra és el planeta més gran del sistema solar.
- La Luna és el satèl·lit de la Terra i gira al seu voltant.
- En el moviment de rotació, la Terra gira al voltant del Sol.
- El moviment de translació dona lloc a les estacions.
- L'oceà Atlàntic banya les costes d'Àfrica, Europa i Àsia.

Cada dues unitats trobaràs aquests apartats:

- Temps de lectura**, amb diferents tipus de textos sobre temes relacionats amb el medi social i cultural.
- Pensa com un...**, que et planteja diferents reptes.
- Valora't**, amb una **rúbrica** perquè t'avaluïs els coneixements adquirits.
- Cooperem**, amb una proposta de recerca per aplicar una tècnica d'aprenentatge cooperatiu. Un cop hagueu dut a terme aquests tres apartats del llibre, tindreu un gran projecte de recerca aconseguit entre tots.

I, al final del llibre, les pàgines de **Posem-ho en marxa!** proposen treballar l'**emprenedoria** i exercitar la capacitat emprenedora de cadascú. Amb el **diccionari visual** podràs ampliar el teu vocabulari en les tres llengües i en el **glossari** trobaràs el significat de moltes paraules.

POSEM-HO EN MARXA!

La festa major de l'escola

Observem l'entorn i tenim una idea

Fixa't. Com s'ho fan els alumnes dels pobles i les ciutats, per muntar la festa major?

Quines activitats hi ha?

Quins altres hi haurà i quines activitats ens agradaria fer, però quin material podem necessitar? Fes una llista.

Amb quines persones hauràs de parlar?

Per fer servir els espais de l'escola.

Per demanar-los un cop de mà.

Per preparar-los que col·laborin en els actes.

Per preparar-los les tasques entre els membres de l'equip.

Quants sou en total?

Ens organitzem

Feu equips de sis persones i imagineu-vos com pot ser la vostra festa major.

Quin dia serà?

A quina hora començarà? Quen acabarà?

Quins espais de l'escola necessitareu?

Escriu les quines activitats agrada més.

Preparen-ho als companys i les companyes.

racó de contes • perqueria boja • taller de bombolles gegants

aperitius de ciència • cançons • taller d'origami • jocs d'ordinador

Sabem quins actes hi haurà i quines activitats ens agradaria fer, però quin material podem necessitar? Fes una llista.

Amb quines persones hauràs de parlar?

Per fer servir els espais de l'escola.

Per demanar-los un cop de mà.

Per preparar-los que col·laborin en els actes.

Per preparar-los les tasques entre els membres de l'equip.

Quants sou en total?

diccionari visual

sistema solar • sistema solar • solar system

estel • estrella • star

planeta • planeta • planet

Lluna • Luna • Moon

Terra • Terra • Earth

cometa • cometa • comet

anillo • anillo • ring

nebulosa • nebulosa • nebula

galàxia • galàxia • galaxy

espai • espai • space



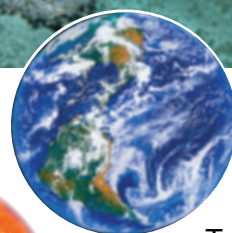
1

Com és la Terra?

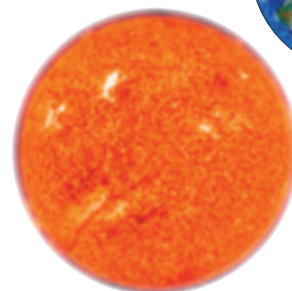


Observem i descobrim

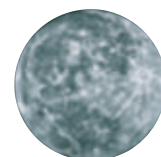
- Quins elements naturals veus en aquesta fotografia? Enumera'ls.
- De quin element creus que n'hi ha més? Per què?
- **ORALITAT.** Si trobéssiu plàstics i brutícia en aquesta aigua, què pensariéu? Què faríeu?



Terra



Sol



Lluna

QUÈ EN SÉ?

- La Terra és un planeta. Té forma d'esfera i la seva mida és gran.

Imagina't com és i dibuixa-la.

- La major part de la Terra està coberta d'aigua i la resta és terra ferma.

Saps com s'anomena la capa d'aire que envolta la Terra?

- La Terra és un planeta que gira sobre si mateix i també al voltant del Sol.

La Lluna gira al voltant de la Terra.

El Sol és l'estel més proper a la Terra.

Quan és de dia, com està el cel? I quan és de nit, què hi veus?

- Per orientar-nos, fem servir els quatre punts cardinals.

Quins són els quatre punts cardinals?

- La Terra es pot representar en mapes.

Quins tipus de mapes coneixes?



➔ SABER FER



Orientar-se en un plànol

En aquesta unitat demostraràs que saps llegir un plànol i decidir en quina direcció has de dirigir-te per arribar allà on vols.

Abans, aprendràs com és la Terra i com orientar-te.

El sistema solar i la Terra

La **Terra** és el planeta on vivim i forma part del **sistema solar**. ¹

Mercuri. És el planeta més petit i el més proper al Sol. Hi fa molta calor.

Venus. Té una mida semblant a la de la Terra. Està cobert de núvols.

Terra. És el més gran dels que són a prop del Sol.

Mart. Suposem que fa milions d'anys tenia mars i rius.



Júpiter. És el planeta més gran i el que gira més ràpid sobre si mateix.

Saturn. Té uns anells de roques i pols que giren al seu voltant.

Urà. Té uns anells més fins que els de Saturn.

Neptú. És el planeta més allunyat del Sol. Hi fa molt fred.

La Terra té forma d'esfera, una mica aplatada en els extrems: el pol nord i el pol sud. És l'únic planeta dels vuit del sistema solar en què s'ha trobat vida.

La Terra es diferencia dels altres planetes perquè:

- **Està situada a una distància del Sol adequada.** Aquesta distància permet que hi arribi la llum i l'escalfor necessàries per a la vida.
- **Està envoltada per una capa d'aire.** Aquesta capa d'aire protegeix la Terra d'alguns rajos del Sol que són perjudicials. A més, conté oxigen. L'oxigen és el gas que respirem els éssers vius.
- **Té aigua.** L'aigua és necessària per a la vida.

La Terra és un planeta del sistema solar. Rep llum i escalfor del Sol i està envoltada d'aire.

¹ **El sistema solar.** Està format per vuit planetes que giren al voltant del Sol.

català • castellà • anglès

Lluna • Luna • Moon
planeta • planeta • planet
Terra • Tierra • Earth



La Terra i la Lluna

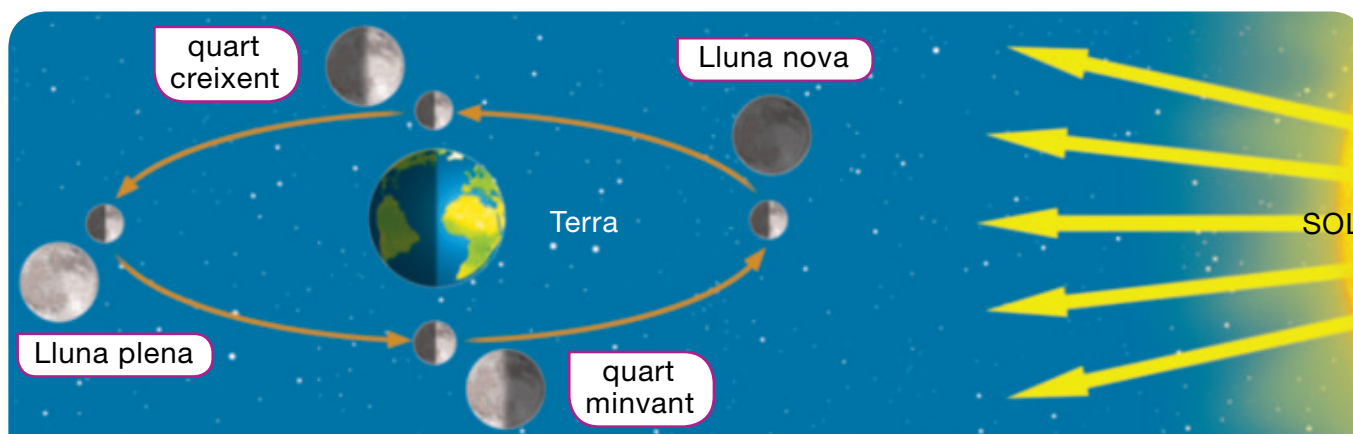
La **Terra** és un planeta rocallós i bona part de la seva superfície està coberta d'aigua. A més, té una capa d'aire que l'envolta, que s'anomena **atmosfera**.

La **Lluna** és el satèl·lit de la Terra i gira al seu voltant. La Lluna també té forma d'esfera, però és molt més petita que la Terra. No té llum pròpia però la veiem brillant perquè el Sol la il·lumina.

La Lluna triga **vint-i-vuit dies** a fer una volta completa a la Terra. Al llarg de tots aquests dies, el Sol sempre il·lumina la meitat de la Lluna, però nosaltres no la veiem sempre. Per això, sembla que va canviant. Les diferents formes que presenta s'anomenen **fases de la Lluna**. **2**

TREBALLA AMB LA IMATGE

- En quina fase es troba la Lluna quan se situa entre la Terra i el Sol? I quan és en el punt més allunyat del Sol?
- Escriu en ordre les fases de la Lluna, començant per la Lluna nova.



2 Les fases de la Lluna.

La Lluna és el satèl·lit de la Terra. Gira al seu voltant i té quatre fases.

ACTIVITATS

1 Relaciona aquests planetes del sistema solar amb les seves característiques.

- | | |
|-----------|--|
| Neptú ■ | ■ És el planeta més petit. |
| Mercuri ■ | ■ És l'únic planeta en què s'ha trobat vida. |
| Terra ■ | ■ Té anells de roques i pols al seu voltant. |
| Saturn ■ | ■ És el planeta més allunyat del Sol. |

2 **RAONA.** Per què veiem el Sol més gran i brillant que la resta d'estels?

Els moviments de la Terra

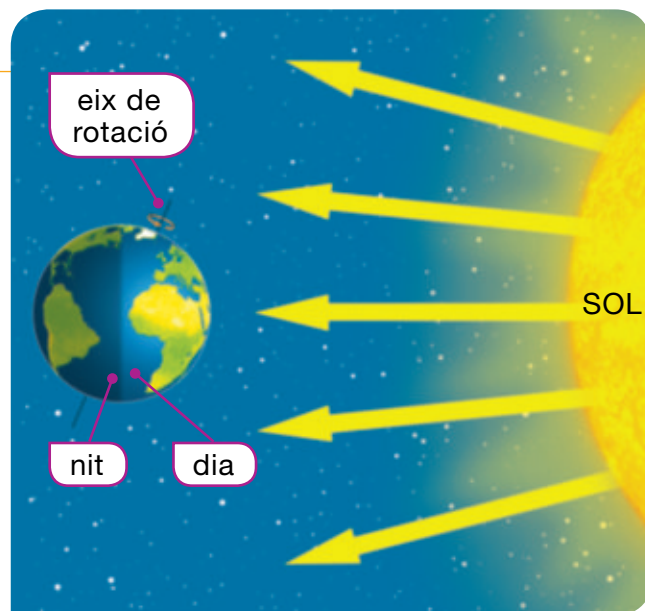
La Terra gira sobre ella mateixa

La Terra triga **24 hores**, és a dir, **un dia**, a fer una volta sobre ella mateixa. Aquest moviment s'anomena **rotació**.

Les persones no notem aquest moviment. Tot i que és la Terra, que es mou, ens sembla que és el Sol, que ho fa.

El moviment de rotació dóna lloc **als dies i les nits**. Quan un punt de la Terra rep els raigs del Sol, diem que allà és de dia. A mesura que la Terra va girant sobre ella mateixa, els raigs arriben amb menys força en aquesta zona, fins que deixen de fer-ho i es fa de nit. **[3]**

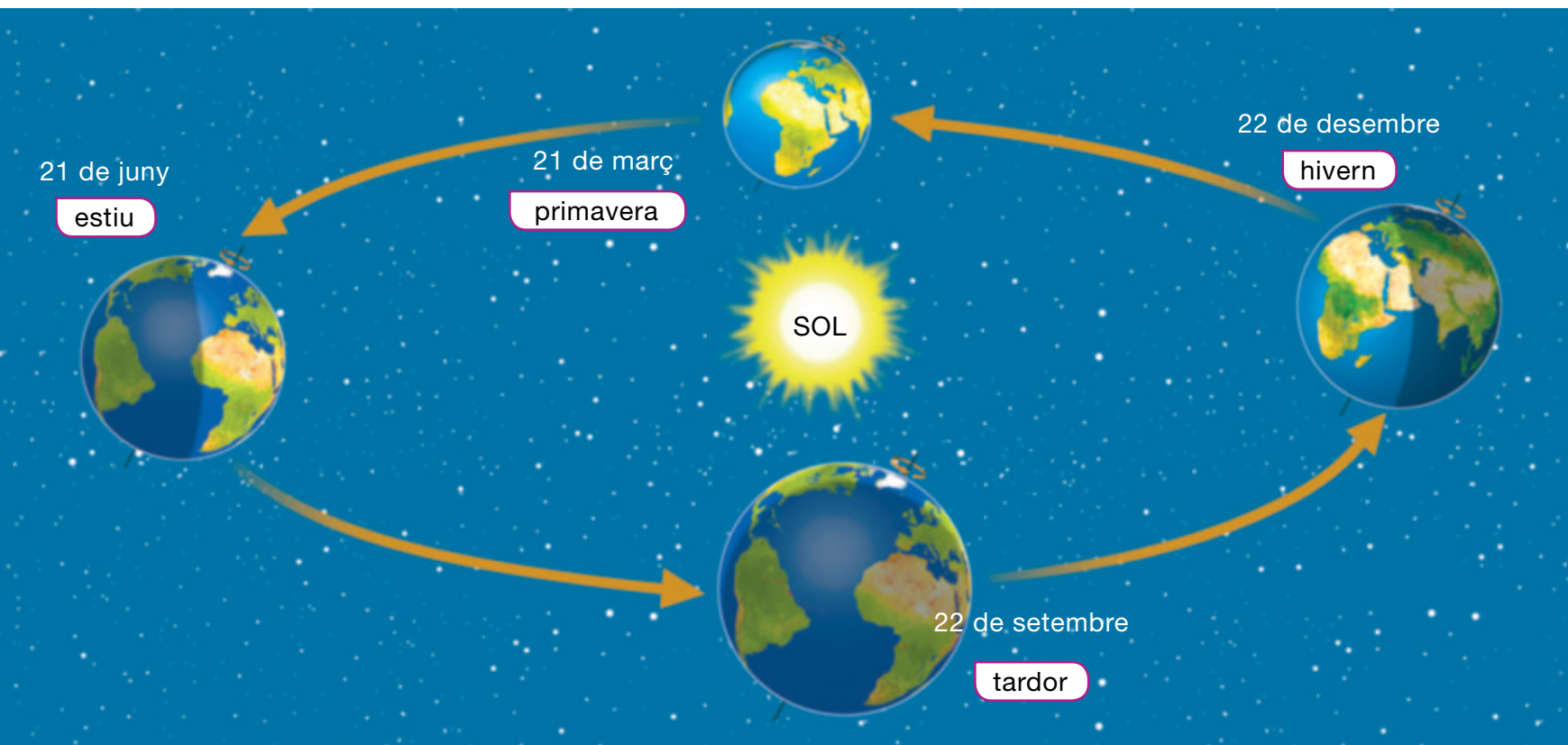
El moviment de rotació de la Terra dóna lloc als dies i les nits i dura vint-i-quatre hores.



[3] El dia i la nit. El moviment de rotació de la Terra fa que la zona il·luminada de la Terra vagi canviant.

català • castellà • anglès

dia • día • day
nit • noche • night



[4] Moviment de translació de la Terra.

El moviment de translació

El moviment de la Terra al voltant del Sol s'anomena **translació**. La Terra triga **365 dies**, és a dir, **un any**, a fer una volta sencera al voltant del Sol.

Aquest moviment dóna lloc a les **estacions**, que són quatre: primavera, estiu, tardor i hivern.

Les estacions també es donen perquè l'eix de la Terra està inclinat. Això fa que, al llarg de l'any, els rajos del Sol arribin amb diferent inclinació a una mateixa zona de la Terra. També fa que els dies i les nits tinguin una durada diferent al llarg de l'any. **4**

El moviment de translació de la Terra dóna lloc a les estacions i dura un any.

SABER-NE MÉS

La posició del Sol i les ombres

Si observes el dibuix veuràs que algunes zones són clares i d'altres, fosques.

Les clares corresponen a les zones on arriben els raigs del Sol, i les fosques, a zones on els raigs del Sol no arriben.

Segons això, què diries que fan els habitants de Quito en el moment que mostra el dibuix? En quina ciutat està a punt de fer-se de dia? I a Barcelona, és de dia o de nit?



ACTIVITATS



3 APRENTATGE COOPERATIU. Estudieu l'evolució de les ombres al llarg del dia i per a què us pot servir conèixer-la.

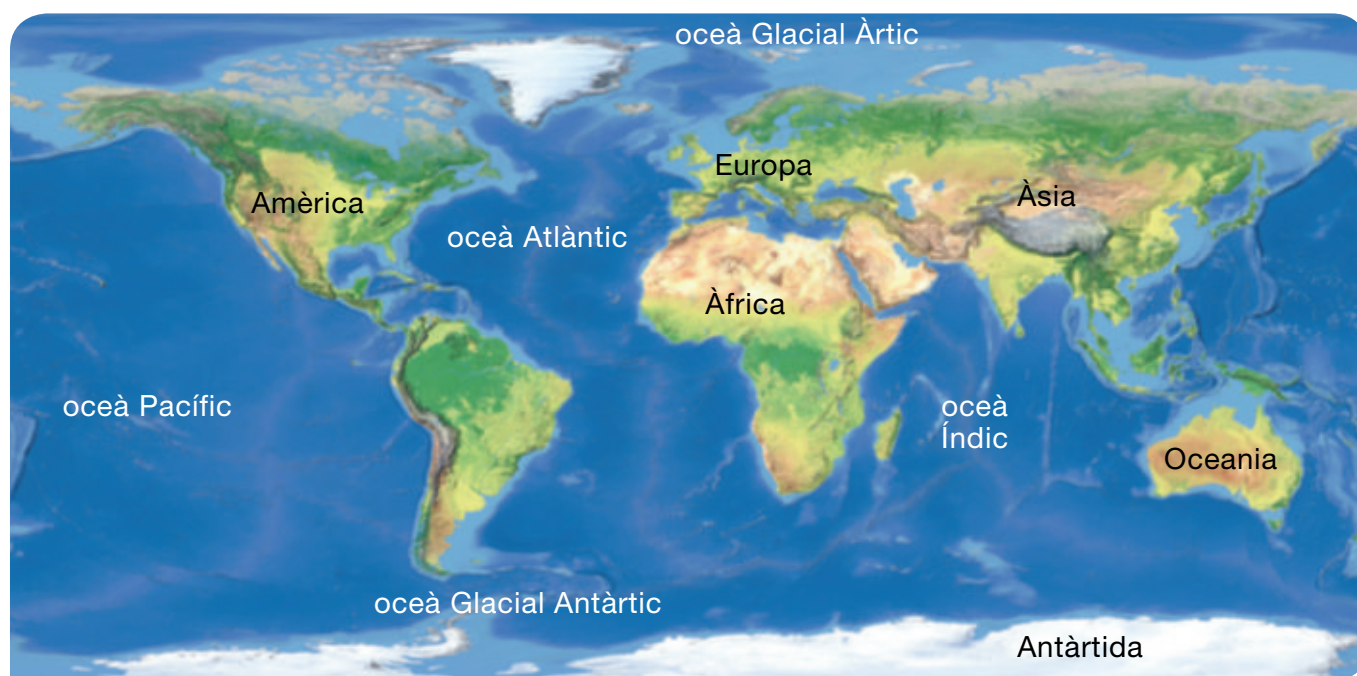
- 1 Feu equips petits i trieu un punt del pati cadascun.
- 2 Decidiu quin membre de l'equip s'hi col·locarà al damunt i resseguir l'ombra que marca. Repetiu l'operació en diferents moments del dia (matí, migdia i tarda) i dibuixeu-ho.
- 3 Comproveu en quin moment del dia l'ombra és més curta, en quin més llarga i si, en el lloc que heu triat, hi toca el Sol durant tot el dia.
- 4 Poseu en comú els resultats de tots els equips. Després, decidiu quin dels punts seria el millor per posar-hi una placa solar i per què.

4 Vés a <http://tinyurl.com/jlswt7d> i descobreix les ombres del sistema solar.

5 EXPRESSIÓ ESCRITA. Escribeu una història breu sobre un arbre que passa per les quatre estacions. Inclou-hi les dates d'inici i final de cada estació.

Els oceans i els continents

La superfície de la Terra està formada per una capa líquida, anomenada **hidrosfera**, i per una altra de sòlida, la **geosfera**. La part líquida són els rius, els mars, els llacs, els oceans i les aigües subterrànies. La sòlida està formada per roques i minerals i aplega els continents i les illes. **5**



5 Els oceans i els continents de la Terra.

Els oceans

Els **oceans** són grans masses d'aigua salada. Cobreixen la major part de la superfície terrestre i tots es comuniquen.

Hi ha cinc oceans:

- L'**oceà Pacífic** és el més extens de la Terra.
- L'**oceà Atlàntic** és el segon en extensió.
- L'**oceà Índic** és el que té les aigües més càlides.
- L'**oceà Glacial Àrtic** té les aigües molt fredes.
- L'**oceà Glacial Antàrtic** té les aigües gairebé gelades.

El fons dels oceans no és llis: hi ha muntanyes, planes i enfonsaments o fosses, com en terra ferma.

A la Terra hi ha cinc oceans: el Pacífic, l'Atlàntic, l'Índic, el Glacial Àrtic i el Glacial Antàrtic.

TREBALLA AMB LA IMATGE

- Localitza cada oceà i escriu quins continents banya cadascun.
- Quin oceà cobreix el pol nord? Hi ha algun continent al pol nord? I al pol sud?

català • castellà • anglès

continent • continente
• continent

oceà • océano • ocean

Els continents

Els continents són les grans extensions de terra que s'aixequen per damunt del nivell dels oceans.

Els continents són:



A la Terra hi ha sis continents: Amèrica, Europa, Àsia, Oceania, Àfrica i l'Antàrtida.

ACTIVITATS

6 VALORS. Escriu en un full dos motius pels quals hem de tenir cura del nostre planeta.



7 CONSULTA L'ATLES. Respon aquestes preguntes:

- Quin és l'oceà més allunyat del pol sud?
- Quins continents estan units?

L'orientació

T'has perdut alguna vegada? Per poder trobar el camí, és molt important saber orientar-se.

Què són els punts cardinals?

Els punts cardinals ens permeten orientar-nos. Són quatre: **nord (N)**, **sud (S)**, **est (E)** i **oest (O)**.

El **Sol** ens ajuda a saber on són els punts cardinals.

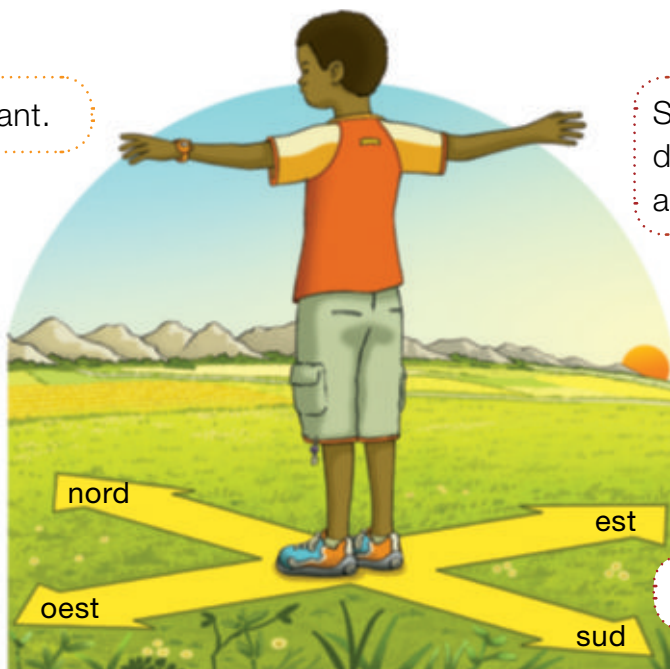
Has de saber que el Sol sempre surt per l'est i es pon per l'oest.

català • castellà • anglès

- punts cardinals
- puntos cardinales
- cardinal points



El **nord (N)** és al davant.



Si al matí estenem la mà dreta cap al Sol, estem apuntant a l'**est (E)**.

L'**oest (O)** queda a l'esquerra.

El **sud (S)** és a l'esquena.

Els punts cardinals són quatre: nord, sud, est i oest.

L'orientació a la natura

A més d'orientar-nos amb el Sol, a la natura ens podem orientar amb altres mitjans.

- **Els vessants de les muntanyes.** Les muntanyes tenen un vessant amb més vegetació que l'altre. El vessant amb la vegetació més espessa és l'obaga i correspon al nord.
- **Els arbres.** Cap al nord hi ha més humitat que cap al sud. Per això, en el costat dels arbres orientat al nord hi acostuma a créixer la molsa. 6



6 Els arbres ens ajuden a orientar-nos.

Els aparells per orientar-nos

A part de la natura, també hi ha aparells que ens ajuden a trobar els punts cardinals.

- **La brúixola.** Té forma circular i sembla un rellotge, però en lloc de nombres té les inicials dels punts cardinals (N, S, E i O). Té una agulla que pot girar de manera lliure. La part pintada sempre assenyalava el nord.
- **El GPS.** És un aparell electrònic. Té un mapa a la seva pantalla que indica el lloc exacte on som. Aquestes dades les aconsegueix gràcies a la informació que hi arriba des dels **satèl·lits** que giren al voltant de la Terra.

La brúixola i el GPS ens ajuden a orientar-nos.

SABER-NE MÉS

La brúixola

Per fer servir la brúixola:

- Es posa en horitzontal i es deixa que l'agulla giri fins que s'aturi.
- Es gira suaument fins que la lletra N coincideixi amb l'agulla.
- La brúixola sempre assenyalava el nord (N).



ACTIVITATS

8 EXPRESSIÓ ESCRITA. Escriu una redacció en què expliquis el recorregut que fas per anar des de l'escola fins a casa. Fes servir els punts cardinals.

9 On pots trobar un GPS? Saps com funciona? Quin aparell diries que dóna més informació, la brúixola o el GPS? Per què?



10 Observa aquesta casa i respon. Tingues en compte que al vespre el Sol és a l'oest.

- Cap a on està orientat l'hort?
- Cap a on està orientat el pou?
- Cap a on està orientada la xemeneia?



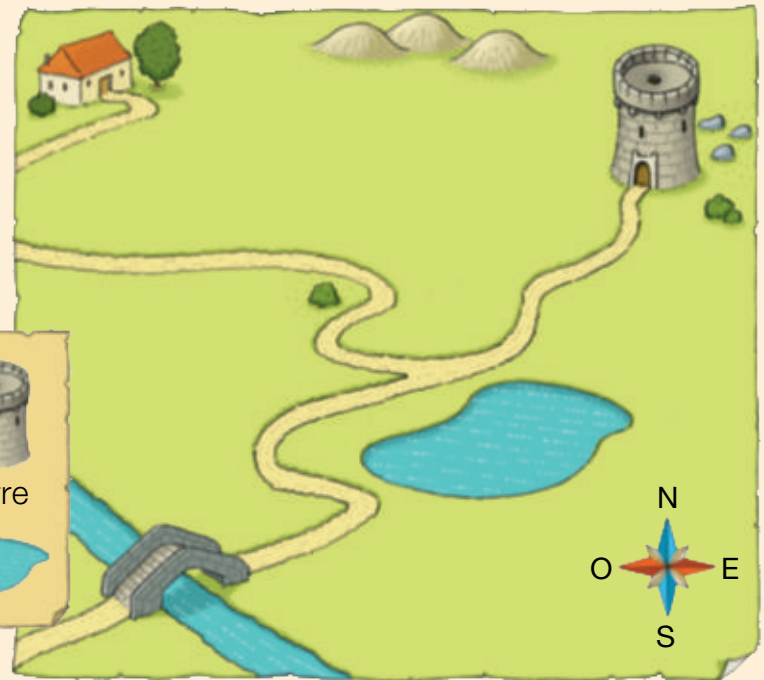
🔑 Orientar-se en un plànol

Els **plànols** i els **mapes** són dibuixos que representen un territori i ens en donen informació. Els plànols ho fan sobre territoris petits.

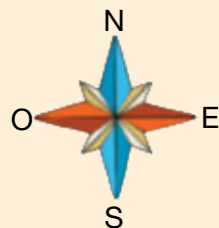
Parlem del plànol d'una casa o d'una població, i del mapa d'una comarca o d'un país.

➔ Llegeix i observa

A l'esplai «Vent» han preparat un joc d'orientació i han donat una brúixola i un plànol com aquest als nens i les nenes.



11 Dibuixa el plànol en un full i fixa't en els elements que hi ha.



Rosa dels vents. Indica els punts cardinals en el mapa.



Llegenda. Explica els símbols d'un plànol o un mapa.

12 Dibuixa aquests elements en el teu plànol.

- Un turó al nord del pont.
- Una font al sud de la casa.
- Un arbre a l'oest de la torre.
- Una pedra a l'est del llac.

→ Fes-ho tu

13 Traça aquest recorregut en el plànol que has dibuixat.

- Des de la muntanya fins a la casa.
- Des de la casa fins al pont.
- Des del pont fins al llac.
- Des del llac fins a la torre.

14 Fixa't en el recorregut que has dibuixat en l'activitat anterior i digues cap a quin punt cardinal cal dirigir-se per anar d'un tram a un altre.

Per exemple: Per anar des de la muntanya fins a la casa cal dirigir-se cap a l'oest.



→ Pensa i escriu

15 Què creus que t'hauria anat millor per resoldre les activitats sobre el plànol, una brúixola o la rosa dels vents? Per què?

→ Observa i respon

16 Fixa't en aquest paisatge. Imagina't que hi has anat d'excursió, de bon matí. No tens brúixola, però saps que el Sol és riu amunt.

- Com t'orientaries?
Quins mitjans podries fer servir?
- Si ets al pont, quina orientació et permetrà arribar al refugi?



17 Sabries dibuixar un plànol d'aquest territori, amb una rosa dels vents i una llegenda? Fes-ne la prova!

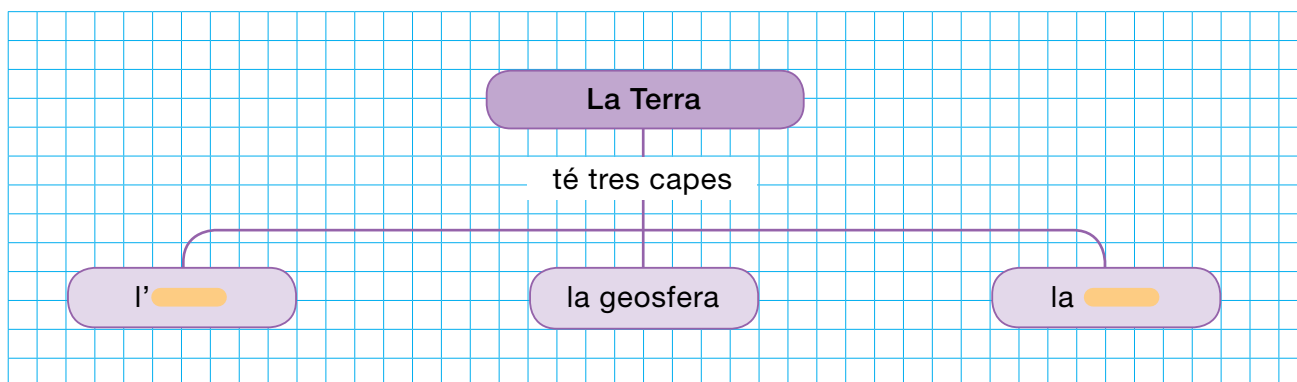
ACTIVITATS DE REPÀS

- 18 RESUM.** Escriu aquest resum en un full i completa'l amb les paraules proposades.

estacions Sol sòlida dia oceans Terra satèl·lit

- La és un planeta del sistema solar. La Lluna és el seu .
- La Terra gira sobre ella mateixa i triga tot un a fer una volta sencera. També gira al voltant del . Aquest moviment dóna lloc a les .
- La superfície de la Terra està formada per una part líquida, com els , i una altra de , com els continents.

- 19 ESQUEMA.** Fes un esquema com aquest en un full i completa'l.



- 20 PARLA IDIOMES.** Relaciona cada paraula amb la seva definició.

- | | |
|--------|--|
| Sun ■ | ■ Temps que tarda la Terra a fer una volta sobre ella mateixa. |
| | català |
| Luna ■ | ■ The star at the centre of our solar system. |
| | anglès |
| dia ■ | ■ Satèl·lit de la Terra. |
| | castellà |

- 21 Situa aquests astres en el dibuix.**

Sol Terra Lluna

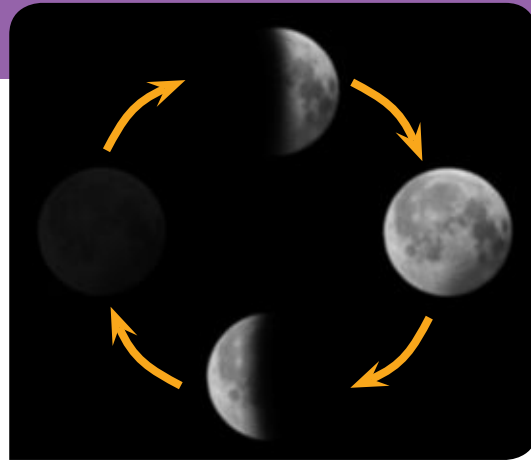


- Ara, identifica-hi els moviments de rotació i de translació de la Terra.

- 22 Relaciona els termes de cada columna.**

- | | | |
|--------------|------------|----------|
| hidrosfera ■ | ■ núvols ■ | ■ roques |
| geosfera ■ | ■ illes ■ | ■ aire |
| atmosfera ■ | ■ riu ■ | ■ aigua |

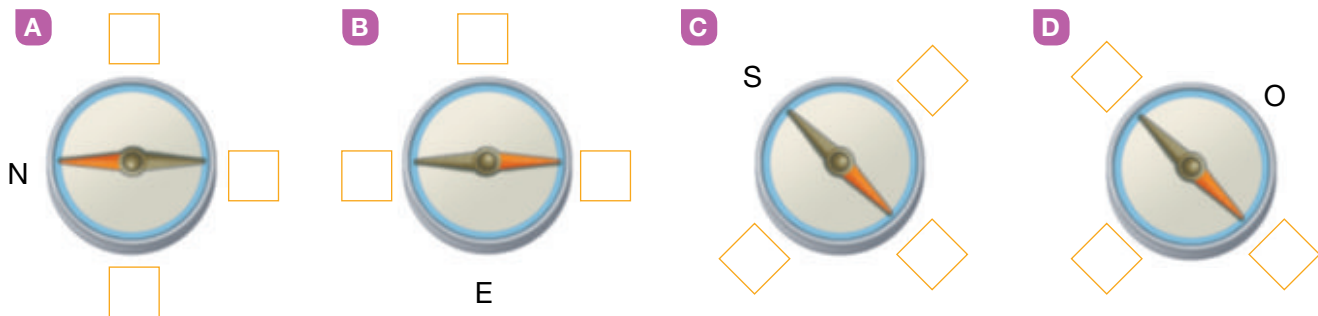
- 23 ORALITAT.** Fixeu-vos en aquest dibuix i expliqueu què representa.



- 24** Fes un mapa com aquest en un full i escriu-hi el nom dels oceans i els continents.



- 25 RAONA.** Imagina't que vols fer la volta al món. Podries fer el viatge només en vaixell? Per què? I en cotxe? Per què? Com la faries?
- 26** Completa aquestes brúixoles amb els punts cardinals que hi falten.



- 27 PENSA-HI.** Escriu C (cert) o F (fals) i comprova si ho has fet bé.

1. La Terra és el planeta més gran del sistema solar.
2. La Lluna és el satèl·lit de la Terra i gira al seu voltant.
3. En el moviment de rotació, la Terra gira al voltant del Sol.
4. El moviment de translació dóna lloc a les estacions.
5. L'oceà Atlàntic banya les costes d'Amèrica, Europa i Àfrica.

1. Fals 2. Cert 3. Cert 4. Fals 5. Cert